

ORNITHOLOGISCHE WANDELINGEN : LIJSTERS

Nest en eieren der Merel of zwarte Lijster.
(Foto Tepe)

EN koude Noordoosten wind blaast nog over de kale velden. Hier en daar aan noordelijke hellingen en in holle wegen is de sneeuw nog niet geheel weggedood en gedurende den nacht worden sloot en plas nog steeds met een dunne ijskorst bedekt.

De gouden stralen der alles verwarmende zon bestrijden echter iederen dag met toenemend succes de opperheerschappij van den scheidenden winter. Niets is beter in staat ons den mooiste tijd van het jaar aan te kondigen en ons te vervullen met een jaarlijks terugkerend voorjaarsverlangen, dan het van liefde en blijdschap jubelende lied eens vogels.

Het bosch is nog bladerloos en kaal, eenzaam en verlaten. Als wij er echter dieper in zijn doorgedrongen klinkt ons uit den top van een hoogen beuk het vroolijk gezang eener Zanglijster tegen en uit het dichtst van een dennenbosch weerklinkt het melodieuze lied der Merel.

Het zijn de eerste voorjaarsboden van het woud die ons hier begroeten en ons vertellen dat delente niet meer verre is. Evenzeer als het vederkleed dezer beide vogels zeer verschillend is, verschilt ook haar zang. Delichtbruin-grijze Zanglijster (*Turdus musicus*) wier borst geel gevlekt is en van welke meer onderdeelen geel zijn is voorzeker de vroolijke baas van een zonnigen dag en schettert hare jubelend klinkende melodien van haar verheven zitplaats triomfeerend door het woud. De fluweel-zwarte Merel of Zwarte Lijster (*Merula Merula*) daarentegen maakt op ons, gehuld als zij is in een donker kleed, door hare in de schemering heerlijk klinkende

avondliederen, een zwaarmoedigen indruk. Desniettemin schenken beide ons door haar vroolijk gedoe in boom en struik en door haren vroegen, opwekkenden zang veel genot.

Welk een gevoel van weemoed moet ons dan wel vervullen, als wij op een herfstwandeling in het bosch talrijke exemplaren dezer beide lijstersoorten in de bekende lijsterbogen, met een strik om den hals levenloos zien hangen, om straks het verhemelte te kunnen streelen van den niets ontzienden mensch.

Onder den naam „Kramsvogels" of „Triklijsters" zijn ze dan in de meeste poelierswinkels te koop, evenals de Groote- of Mistellijster en de in den herfst talrijk bij ons doortrekkende lijstersoorten als daar zijn: de Beflijster, de Veldjakker of Kramsvogel en de Koperwiek. Als ik hier de veronderstelling uitspreek, dat de meeste lezeressen en lezers van dit weekblad onze diverse lijstersoorten niet anders kennen, dan gebraden op schotel of levenloos voor het raam liggend van de reeds genoemde winkels, geloof ik niet ver mis te tasten en zal een korte beschrijving van hun vroolijk en tevreden en overwegend nuttig vogelleven er slechts toe kunnen bijdragen, dat de bescherming, die zij zoo ten volle waardig zijn, grootere verhoudingen gaat aannemen.

Alle lijsters zijn vlugge, behendige, kloeke en monter vogels, die meestal op den grond hun levenslijten omdat zij daar haar voedsel vinden. In het open veld worden ze echter minder aangetroffen, dan in het lage hout, waar zij voldoende dekking vinden. Ze zijn daar van den vroegen morgen tot den laten avond druk in de weer en schijnen daar als het ware met elkander te converseeren totdat een naderend gevaar hen doet vluchten tot in de toppen der hoogste boomen, om echter terstond weer in het lage hout terug te keeren.

Als ze ons echter willen vergasten op haren heerlijk voorgedragen zang dan zoeken ze juist de hoogste boomtoppen daarvoor uit, waar ze niets te vreezen hebben.

In het bosch worden ze spoedig de waarschuwers en raadgevers, niet alleen van andere vogels maar ook wel van zoogdieren. Ze waarschuwen hen voor elk naderend gevaar, echter niet zoo zeer uit vriendschap voor de andere boschbewoners, dan om te voldoen aan hare praatzieke natuur, want de luidste schreeuwers en lokkers zijn wel de merels die altijd met elkaar overhoop liggen en zich met andere vogels hoegenaamd niet bemoeien. Van gezelligheid houden eigenlijk alleen de Groote Lijsters, de Zanglijster en de Koperwiek, de eerste onder haar eigen soort en de andere meer in het algemeen.

De onrust en bewegelijkheid, die aan alle lijstersoorten eigen is, is een eigenschap die haar niet tot aanbeveling strekt, maar door haren zang ruimschoots wordt vergoed. Vandaar dan ook dat het ons wel moet opvallen, dat die groote bewegelijkheid bij het zingen niet meer bestaat. In tegenstelling met vele andere vogels, die zich juist bij het zingen druk bewegen, is een lijster alleen dan volkomen stil, als ze zingt of slaapt.

Ook haar gezang heeft iets volkomen rustigs, iets

Broedende Zanglijster.

(Foto Tepe)

feestelijks, aan een kerkgezag herinnerend. In het bosch komt het wel het meest tot zijn recht, in de kamer daarentegen is het veel te luid. Van alle lijstersoorten is de zanglijster wel de beste zanger, doch doet de merel of zwarte lijster weinig voor haar onder. Sommigen geven zelfs de voorkeur aan den zang der merel.

Het dagelijksch voedsel der lijsters bestaat uit wormen, slakken en velerlei insecten, die zij op den grond vinden en tusschen afgevallen bladeren, die zij met den bek omkeeren en naar alle kanten doen heenstuiven, te voorschijn halen. In den herfst zijn de rijpe vruchten van verschillende heesters voor haar eene ware lekkernij. Ook jeneverbessen eten ze gaarne en door het eten daarvan krijgt haar vleesch een eigenaardigen, door velen zeer gewilden smaak. De zanglijster, de merel en de groote lijster zijn voor ons land stand- broed- zwerv- en trekvogels, de overige soorten alleen trekvogels. Vele lijsters die bij ons het broedingswerk hebben verricht trekken in den herfst zuidelijker terwijl die uit noordelijker streken de bij ons overwinterende lijsters gezelschap komen houden. De reis der wegtrekkende strekt zich echter maar zelden uit tot Noord-Afrika. De meeste trekken niet verder dan naar Zuid-Europa.

Reeds in Februari, op zijn laatst begin Maart komen onze reizigers weer terug en terstond na haar aankomst weergalmt het bosch van haren zang. Bij goed en zacht weer bouwen ze haar nest somtijds reeds in Februari, meestal echter in Maart en bij ongunstig weer eerst begin April, terwijl in Juni een tweede broedsel kan worden verwacht.

Hare nesten, die onderling weinig van elkaar verschillen, bouwen de lijsters op alle mogelijke zeer verschillende plaatsen. De Groote- of Mistellijster (*Turdus viscivorus*) die grooter is dan de zanglijster, doch wier vederkleed vrijwel met dat van de zanglijster overeenkomt, (alleen de vlekken op de borst zijn niet langwerpig maar rond), is er reeds vroeg bij en bouwt haar nest meestal in dennen en eiken op eene hoogte van tien tot vijftien meter boven den grond. Dit nest wordt losjes in elkaar gewerkt van dorre takjes en steeltjes, plantworteltjes, korst- en aardmossen en van binnen gepolsterd met droge grassprietjes en plantenvezels. Daarin worden dan weldra vier tot vijf eieren gelegd, die op een zee-groenen grond met groote en kleine paars-gauwe stipjes en vlekjes bezet zijn.

Het nest der zanglijster bestaat uit grassprietjes, mossen, dunne worteltjes en heeft zeer dunne wanden. Van binnen wordt het geheel aangesmeerd met een kleiachtige stof die uit met het speeksel van den vogel aan elkaar gekleefde stukjes vermolmd hout bestaat. Men vindt het op velerlei plaatsen, nu eens op manshoogte, dan weer laag bij den grond, in het loofhout, zoowel als in het naaldhout. Het bevat gewoonlijk vijf glanzende eieren die op bleek-groenachtigen grond met fijne zwart-bruine puntjes en vlekjes bezet zijn.

Op dezelfde wijze als de zanglijster nestelt ook de merel. Ook haar nest bestaat uit mos en grassprietjes maar wordt als het goed verborgen en stevig gebouwd is, van binnen niet aangesmeerd. Wanneer het echter een meer in het oog vallende en vrije plaats heeft gevonden, dan wordt het gebouwd van plantwortels, steeltjes en grasjes, die met vochtige aarde aangevoegd worden. De eieren, meestal vijf in aantal zijn blauw-groen en geheel bezet met roestkleurige en paars-gauwe vlekjes.

Apeldoorn.

R. TEPE.

Zanglijster op het nest bij hare kleine jongen.